

Till EUs kommissionär för miljöfrågor
Janez Potocnik
European Commission
B-1049 Brussels, Belgium
janez.potocnik@ec.europa.eu

Från
Folkaktionen Ny Rovdjurspolitik
Inge Johansson
Ordförande
Bada Gattorp, 68592 TORSBY
Bostad: 0560-63055
Mobil: 0703-994 230
inge6@globalnet.net

Folkaktionen Ny Rovdjurspolitik

har f n 2600 (och växande) direktanslutna medlemmar och stöds dessutom av ett flertal jakthundklubbar med ca 5000 medlemmar

Angående förvaltning av varg och vargjakt i Sverige.

Klagomål över konsekvenser av den svenska rovdjursförvaltningen (med koppling till M2010/3062/R rörande intresseorganisationers överklagande av svensk jakt på varg)

INLEDNING

Med detta dokument vill vi överklaga Sveriges sätt att tillämpa Konventionen om biologisk mångfald, Art- och Habitatsdirektiv, Bernkonventionen samt de nationella Miljökvalitetsmålen. Sverige har ensidigt beaktat skyddsbehov för rovdjuren, men inte följt den övergripande målsättningen att alltid tillämpa en helhetssyn på biologisk mångfald och uthållig resurshushållning samt att beakta de ekologiska, ekonomiska, kulturella och sociala hänsyn som påbjuds vid rehabilitering av en hotad art. Svensk rovdjurspolitik har prioriterat rovdjur, framför allt varg, på bekostnad av ett flertal andra, ännu mer utrotningshotade, vilda djur och växter och dessutom ett flertal extremt utrotningshotade lantraser genom att unika skogsbetesbiotoper riskerar utplåning på grund av rovdjurstrycket.

I utvärdering av genomförandet av gemenskapens handlingsplan för biologisk mångfald, 2009/C 317/13, riktas hård kritik mot politiker inom andra gebit för försummelse av hänsynen till den biologiska mångfalden. Det förefaller ännu värre att forskare och tjänstemän inom rovdjursräddningsprojekt inte beaktar konsekvenser av egna projekt på biologisk mångfald och hållbarhet inom andra områden.

Inga eller bristfälliga konsekvensanalyser och uppföljningar har redovisat

- 1 – påverkan av biologisk mångfald i ett helhetsperspektiv med varg i betesbiotoper
2. - indirekta skador som orsakar nedläggning av High Nature Value Farming i Sverige, i synnerhet i fåbodbruket.
3. - fråntagande svenskt naturnära folk sina urgamla levnadsvillkor och en viktig del av sin försörjning utan kompensation
4. - konsekvenser på folkhälsa och arbetsmiljö

5. - skapande av en djup intressekonflikt mellan människor som vill ha varg och människor som drabbas
6. - analys av acceptans baserad på toleransnivåer för drabbade

Mycket drastiska försämringar av levnadsvillkor för fåbodbrukare och naturnära näringsidkare sker utan att skadorna uppmärksammas av myndigheter eller svensk press. I tystnad fördrivs dessa grupper från sin näring och levnadssätt utan att deras förluster blir erkända. Detta tar sig **former som måste liknas vid förtryck av minoritetsgrupper. Detta anser vi måste underkastas granskning enligt de Mänskliga rättigheterna.**

Nyttigheter som tillkommer äganderätten eller gamla nyttjanderätter elimineras som följd av rovdjurspolitiken. Drabbade näringsidkare tvingas ”acceptera” satta antalsmål för rovdjur utan att det har definierats vilka konsekvenser som skall tålas. Definition av toleransnivåer som föreslagits av utredare i framtagningsprocessen har utelämnats utan rimlig förklaring. Många drabbade känner sig förlora så mycket på rovdjursituationen att de ger upp sin näring och livsstil och förtvivlar över samhällets övergrepp. Några riskerar hellre långa fängelsestraff genom illegal jakt, än att acceptera denna nya samhällsordning. Att betrakta detta som ett problem med kriminella nätverk och misstänkliggörande av stora delar av jägarkåren är ytterligare ett övergrepp som även drabbar andra än tjuvjägarna.

Den svenska jägarkåren har internationellt rykte om sig att vara mycket ansvarstagande. Avhopp från jägarorganisationer och minskat jaktintresse bekymrar skogsbolagen. Den gamla inställningen att varg minskar betesskador ersätts av bekymret att klara viltförvaltningen. Jägare med lokalkännedom framstår som mycket bättre förvaltare av skadegörande vilt än rovdjuren någonsin kan bli. Avveckling av kompetenta lokala jägare kommer att ge problem med oregelbundna viltstammar och motsvarande skador i produktionsskog.

Åtgärdsbehov

Akuta hot mot den biologiska mångfalden i betesbiotoperna kräver att åtgärder för skadebegränsning genomförs snarast, i första hand genom att skydd av fåbodområden upprättas. Dagens läge kräver skydds jakt i de områden och situationer som innebär hot mot den skyddsvärda biologiska och kulturella mångfalden. Andra anvisade förebyggande åtgärder har visat sig otillräckliga och drabbade näringsidkare ska inte tvingas till nedläggning utan erkännande av den direkta orsaken – inkompatibilitet mellan vargrevir och skogsbete. Om nedläggning av fåbodbruk och andra näringar ska lämna plats för vargrevir skall drabbade näringsidkare hållas skäligen skadeslösa.

Beslut om jakt på varg kan inte ses enbart utifrån vargens bevarandestatus, isolerat från andra påverkade områden som påtvingas än större hot mot biologisk mångfald och hållbar utveckling. Vargen är ändå inte hotad som art, vilket flera arter i betesbiotoperna är.

Den myndighet som ansvarar för rovdjursmålens uppfyllande skall inte vara densamma som den som ansvarar för att skydda andra områden.

DETALJERAD BESKRIVNING AV KLAGOMÅLEN

Särintresset för rovdjurens återetablering i Sverige har drivits skickligt avseende formell lobbying och informationskampanjer, men med allvarliga brister i den helhetssyn och hänsyn som påbjuds i alla överenskommelser om Biologisk mångfald och Hållbar utveckling¹.

¹ Se bilaga 1 som visar på några citat ur sådana överenskommelser.

Som rovdjursförvaltningen kommit att praktiseras i Sverige skapas en **förlust av biologisk mångfald, inte ett bevarande**, vilket var motivet till återetableringen av rovdjuren. Etableringen av varg har skett i kulturbygder, inte i deras ursprungliga biotop med vildmark där den hör hemma. Därvid drabbas den kulturhävd som är en förutsättning för den hotade unika artrika biologiska mångfalden i skogsbetesbiotoperna samt utrotningshotade lantraser och den allmogekultur som skapat och upprätthåller dessa biotoper. Det redan tidigare hotade fåbodbruket² anser rovdjurssituationen vara det största hotet mot näringen idag.

Återetableringen av de stora rovdjuren, i synnerhet varg, drabbar flera viktiga samhällsfunktioner:

1. **Fåbodbruk är inte möjligt i områden med vargrevir** enligt forskarna och den nationella organisationen Viltskadecenter³. Men det finns ingen kanal (myndighet eller politisk) som tar ansvaret att skapa skyddade områden för fåbodbruk enligt CBD artikel 8j.
 - Fåbodbruk och småskalig djurhållning är en traditionell och kulturell näring lika gammal och ursprunglig som rennäringen. Men ingen myndighet tar ansvar för skydd av fåbodbruk, istället kontrollerar och administrerar man ersättningar, bl a från EU. **Skydd ska ges i enlighet med CBD artikel 8j.**
 - Fåbodbruk är en förutsättning för de unika skogsbetesbiotoper som **hyser ett flertal hotade vilda växter, insekter och fåglar** som är beroende av fribetande kreatur över vidsträckta betesarealer med de klövtramp och dynga fri från parasitbekämpningsmedel. (exempelvis Blåsuga, Ängsgentiana, Låsbräkenarter, lavar, mossor, svampar, svärmararter, dyngbaggar, fladdermöss, refug för rara häckande småfågearter - kartläggning pågår med begränsade forskningsresurser.) Om fåbodbruket läggs ner blir skadan på biologisk miljö och mångfald avsevärt större än nyttan av rovdjursexpansionen.
 - Fåbodbruket är en **"in-situ" refug⁴ för flera verkligt utrotningshotade lantdjursraser** som EU och FN-organet FAO begär att vi ska skydda. Här finns metoder och kunskaper om hållbara och nära bortglömda utfodringsmetoder och det kanske energieffektivaste sättet som finns att hålla kreatur. En viktig tillgång att bevara för en hållbar utveckling.
2. Nuvarande rovdjurstäthet i mellansverige försvårar och förhindrar djurhållning i skogsbygder så mycket att de **ekologiska och biologiskt mest hållbara driftformerna med betesdrift riskerar nedläggning**. Planerade och pågående projekt för mer betesdrift har hämmats (LRF Dalarna).
3. Jakt för husbehov, allmogejakt, är den kanske äldsta och ursprungligaste kultur- och näringsform vi har i landet. Jakt och fiske ger fortfarande ett viktigt förörjningstillskott och kulturutövning för delar av lokalbefolkningen. (Läs mer i bilaga 2 under "Från torparkultur till miljardindustri"). Inskränkningar i möjligheten att jaga innebär stora förluster, ekonomiskt, socialt och kulturellt, för de människor som lever nära och i samklang med naturen. Att dessa nyttigheter inte syns i BNP och officiell statistik rättfärdigar inte att beröva dem detta. Istället för hjälp skapas extra bördor och påtryckningar i media och byråkrati. Tidvis tar byråkrati, debatt och hot **former som måste liknas vid förtryck av minoritetsgrupper**.

² Jämför med High Nature Value Farming – se <http://www.efncp.org/>

³ Viltskadecenter <http://www.viltskadecenter.com/>

⁴ Se CBD artikel 8 om in-situ-bevarande

Föreslagna skydd och förebyggande åtgärder mot rovdjursskador har visat sig ineffektiva och resurser som tilldelats som hjälp till drabbade har endast i ringa utsträckning kommit drabbade till del. När inget annat är verksamt måste, som i all annan viltförvaltning, (skydds)jakt användas. Skyddsjaktinstrumentet har dock utformats och tillämpats så att skyddseffekten för drabbade uteblir och oskygga rovdjursinivider tillväxer till människoverksamhet.

Att försöka kompensera utebliven skyddsjakt med licensjakt verkar inte så intelligent, men antas öka acceptansen till rovdjuren hos vissa kritiker av politiken. Bättre vore att utforma skyddsjaktinstrumentet till att verkligen bli ett skydd för drabbade människor och djur istället för att huvudsakligen skydda skadegörande rovdjur. Länsstyrelsernas **dokumentation av rovdjursskador är så bristfällig att merparten av skador inte redovisas**, vilket bl a beror på tjänstemannadefinitioner som inte beaktar indirekta skador och sätter tröskeln för att rapportera mycket högt.

Jakt är den rekommenderade metoden för förvaltning av vilt när koncentrationen och betingelse till oskygga skadegörande djur gått för långt. Rigid och ensidig prioritering av varg, framför andra mer hotade vilda arter och utrotningshotade lantrasdjur ”in-situ”, håller på att föröda den svenska fåbodkulturen, ekologiskt hållbara betesdriften, svensk jaktkultur och ett viktigt näringsfång för befolkningen som lever i, av och i samklang med naturen. Detta är ett övergrepp mot en grupp naturnära människor som underminerar deras levnadsvillkor och möjlighet till en viktig del av sin försörjning för att starka intressen ser möjlighet att exploatera naturen för egna ändamål. I detta fall att skapa en lokal population av rysk-finska vargar på den skandinaviska halvön. .

Här kan påpekas att de organisationer som överklagat den svenska vargjakten drivs av intresset att skapa reservatsliknande förhållanden i svensk kulturbygd. Det förefaller dessutom vara särintressen inom respektive organisation (åtminstone i WWF och SNF) som driver rovdjursprioritering genom repression av tamdjurhållning och jakt.

Ledningarna för WWF i Sverige och SNF agerar inte i andan av sina grundares insikter och ambitioner utan verkar agera på ett insamlingsekonomiskt sätt och över huvudet på egna lokalavdelningar som vill värna fåbodbete och dess biologiska mångfald.

Inom djurrättsrörelsen är ambitionen att förhindra djuruppfödning till mat och förhindra jakt.

Denna fördrivning av fåbodbrukare och allmogejägare kan liknas vid fördrivning av naturfolk och kan inte anses vara förenligt med de Mänskliga rättigheterna. **Fortsatt prioritering av rovdjur framför lokalbefolkningens urgamla rättigheter i merparten av de områden där rovdjursexpansionen nu sker måste utredas avseende brott mot de mänskliga rättigheterna.**

Återetablering av rovdjuren skall ske i de biotoper där de funnits och kan leva utan alltför stora konflikter. Det hävdas bland annat att varg och björn har varit vanligt förekommande i mellersta Sveriges skogsbygder. Detta är sant men vid en tid i Sveriges historia när landet var mycket glest befolkat. Läget förändrades under senare delen av 1800-talet eftersom befolkningen växte kraftigt och mer mark togs i anspråk för odling och bete. Med andra ord skogsbygderna befolkades. Under denna period omvandlades stora skogsområden till kulturmark samtidigt som skogen också togs i anspråk för trä och pappersproduktion. En förutsättning för allt detta var att inga rovdjur fanns i dessa områden, och lagarna krävde att alla bybor var tvungna att delta i björnskall och vargskall för att skydda djurhållning och näring.

Återetableringen av rovdjur i gamla kulturbygder leder nu till ökad avflyttning och igenväxning av våra betesbiotoper. Med andra ord, gammal produktiv kulturbygd med rik biologisk mångfald blir skogsodling och reservat för vildmarksturism i en tid då produktion av mat till en växande

befolkning blir ett nålsöga och en av EU subventionerad verksamhet. Näringsidkarna drivs bort utan ersättning från svenska kulturbygder och utan anständiga skyddsmöjligheter för drabbade.

En för Sverige unik splittring bland medborgarna har uppstått och debatten har närmast fått hat/kamp-karaktär. Gapet mellan medborgarna och myndigheterna har också ökat. Den nya regionaliserade delegationens arbete har inte inletts förtroendeingivande för de drabbade i regionerna.

Skrivelser med krav och frågor till myndigheter (Jordbruksverket, Jordbruksdepartement, Naturvårdsverket, Miljödepartementet och ansvarigt utskott i Riksdagen har inte behandlats, besvarat frågorna, eller ens redovisats som noterade. En skrivelse biläggs⁵ denna skrivelse, ytterligare exempel kan tilläggas om behovet finns.

Denna skrivelse är sammanställd av Folkaktionen Ny Rovdjurspolitik på underlag från olika intresseorganisationer bland andra Fäbodbrukarna, Jägarna, Hundrasorganisationer, Lantrasavelsföreningar, Småbrukarna och Sveriges Familjejordbrukare

För Folkaktionen Ny Rovdjurspolitik

Inge Johansson
ordförande

Kompletterande information =====

Mera bakgrundsinformation och detaljer med specifikationer ges i referenserna:

Bilagor

Bilaga 1

Fäbodbrukarnas skrivelse

Synpunkter på Rovdjurspropositionen 2008/09:210

med ett helhetsperspektiv på biologisk mångfald.

finns även på- http://xfabodar.se/ytttranden/Rovdjursprop2008_9_210SynpFabod.pdf

Bilaga 2

Resumé från Skeermötet 29 maj

Rovdjurspolitikens konsekvenser – information som inte når fram

finns även på - <http://folkaktion.com/files/PresskommunikeRovdjurskonsekvenser1.pdf> .

=====

Mer detaljer från fäbodbrukarna finns på hemsidorna

<http://fabod.nu/> och <http://xfabodar.se/>

Mer detaljer från presentationer från Skeer 29 maj finns i högerkolumnen på hemsidan

- <http://folkaktion.com/>

5 Bilaga 1 -Fäbodbrukarnas skrivelse om proposition 2008/09:210